

BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1963-1964.

16 JANUARI 1964.

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 16 van de wet van 29 juli 1953 tot regeling van de vervolging van de bestraffing van de misdrijven wat betreft de bases van het Moederland in Afrika, tot wijziging van sommige bepalingen van Titel II van het Wetboek van strafrechtspleging voor het leger en tot erkenning aan de Gouverneur-generaal van Belgisch-Congo van het recht van opeising van de troepen en de middelen van de bases.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
JUSTITIE (1) UITGEBRACHT
DOOR DE H. **VAN BOGAERT**.

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel werd ingediend door de heren H. Rolin en C. Gendebien.

Het heeft tot doel de aanstelling van het burgerlijk lid van de krijgsraad meer in overeenstemming te brengen met artikel 100 van de Grondwet, waarbij bepaald wordt dat de rechters voor het leven worden aangesteld. Zij kunnen niet uit hun plaats worden onttrokken of geschorst zonder dat daartoe een vonnis werd verleend. De overplaatsing van een rechter kan slechts geschieden door een nieuwe benoeming en met zijn toestemming.

Deze grondwettelijke bepaling is het gevolg van het democratisch beginsel van de scheiding der staats-

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Rolin, voorzitter; Camby, De Baeck, Delmotte Maurice, Dua, Dulac, Hambye, Lagae, Ligot, Lilar, Nihoul, Oblin, Orban, Renquin, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Van Hoeylandt, Van Laeys en Van Bogaert, verslaggever.

R. A 6526.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat ;

295 Zitting 1962-1963 : Voorstel van wet.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1963-1964.

16 JANVIER 1964.

Proposition de loi modifiant l'article 16 de la loi du 29 juillet 1953 organisant, en ce qui concerne les bases métropolitaines d'Afrique, la poursuite et la répression des infractions, modifiant certaines dispositions du Titre II du Code de procédure pénale militaire et donnant au Gouverneur général du Congo belge le droit de réquisitionner les troupes et les moyens des bases.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)
PAR M. **VAN BOGAERT**.

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi a été déposée par MM. les Sénateurs H. Rolin et C. Gendebien.

Elle vise à rendre les règles de désignation des membres civils des conseils de guerre plus conformes au prescrit de l'article 100 de la Constitution, qui prévoit que les juges sont nommés à vie. Ils ne peuvent être privés de leur place, ni suspendus que par un jugement. Le déplacement d'un juge ne peut avoir lieu que par une nomination nouvelle et de son consentement.

Cette disposition constitutionnelle procède du principe démocratique de la séparation des pouvoirs. L'ar-

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Rolin, président; Camby, De Baeck, Delmotte Maurice, Dua, Dulac, Hambye, Lagae, Ligot, Lilar, Nihoul, Oblin, Orban, Renquin, Van Cauwelaert, Vandekerckhove, Van Hoeylandt, Van Laeys et Van Bogaert, rapporteur.

R. A 6526.

Voir :

Document du Sénat :

295 (Session de 1962-1963) : Proposition de loi.

machten. Het artikel 100 van de Grondwet heeft tot doel de functie van de rechterlijke macht onafhankelijk te maken van de uitvoerende macht.

Voor de samenstelling van de krijgsraden bij het leger te velde brengt dit echter moeilijkheden met zich in verband met de aanwijzing van het burgerlijk lid van deze jurisdictie. Daarbij moet ook nog overwogen worden, dat zijn functie belangrijk is, daar hij de militaire leden van de krijgsraden uit rechtskundig oogpunt dient bij te staan voor het nemen van de strafrechtelijke beslissingen. Principieel wordt daarvoor een burgerlijk magistraat aangewezen, die aldus door zijn ambtelijke hoedanigheid de nodige onafhankelijkheid bezit. Soms bezit het leger te velde niet de mogelijkheid tot aanwijzing van een burgerlijke magistraat en moet een beroep worden gedaan op een dokter in de rechten, die dan natuurlijk niet van ambtswege de onafhankelijkheid kan inroepen van de beroepsmagistraat. Het is derhalve in overeenstemming met het hoger vernoemd grondwettelijk beginsel, dat slechts bij wijze van uitzondering en wanneer geen andere aanwijzing mogelijk is, een beroep zou worden gedaan op een doctor in de rechten, die geen beroepsmagistraat is.

De wetgeving van vóór de Eerste Wereldoorlog stemde overeen met dit grondwettelijk principe. Artikel 51 van de wet van 15 juni 1899 houdende titel II van het Wetboek van strafrechtspleging van het leger luidt: « Het burgerlijk lid van de krijgsraad wordt door de Koning voor een termijn van drie jaar benoemd onder de werkelijke rechters der rechtbanken van eerste aanleg... ». Naar artikel 52 wordt hij vervangen door een andere rechter, indien hij verhinderd is te zetelen. Zijn plaatsvervanger wordt in dit geval aangewezen door de eerste voorzitter van het Hof van Beroep. Voor het leger te velde kon niet altijd een beroep worden gedaan op deze rechters. Artikel 62 van de wet van 15 juni 1899 bepaalde echter, dat de bevelhebber van het legerkorps, bij hetwelk een krijgsraad te velde is aangesteld, als burgerlijk lid een burgerlijk magistraat zal aanwijzen, die het ambt aanvaardt of bij ontstentenis van die magistraat op een doctor in de rechten beroep zal doen.

In de memorie van toelichting van het wetsvoorstel wordt er zeer terecht op gewezen, dat uit de bewoording van het aangehaald artikel duidelijk blijkt, dat slechts in geval van noodzaak een jurist, die geen magistraat is, zal mogen worden aangesteld.

In de besluitwet van 29 mei 1944 van de Regering van Londen, werd dit beginsel uit het oog verloren. Volgens de tekst van deze nieuwe wetsbepaling, die het vroeger artikel 62 verving, werden de rechters in de krijgsraden door de Koning benoemd voor een termijn, die 6 maanden niet mocht te boven gaan, onder de burgerlijke magistraten of onder de doctors in de rechten, die ten volle 25 jaar oud zijn. Door de oorlogsgebeurtenissen bevond de regering zich in de praktische onmogelijkheid om beroep te doen op beroepsmagistraten.

Wanneer echter de wet van 29 juli 1953 opnieuw het voornoemd artikel 62 wijzigde, werd de nieuwe wetttekst niet aangepast aan het grondwettelijk beginsel, dat aanvankelijk in de wet van 15 juni 1899 voor-

kwam. Het artikel 100 de la Constitution a pour but d'assurer l'indépendance de l'exercice du pouvoir judiciaire par rapport au pouvoir exécutif.

Toutefois, pour ce qui est de la composition des conseils de guerre en campagne et de la désignation du membre civil de ces juridictions, l'application de la règle constitutionnelle se heurte à certaines difficultés. En outre, il y a lieu de considérer le rôle important de ce magistrat, qui doit assister juridiquement les membres militaires du conseil de guerre appelé à rendre une sentence pénale. En principe, un magistrat civil est désigné à cet effet, cette qualité lui assurant l'indépendance nécessaire. Il arrive que l'armée en campagne ne puisse pas procéder à la désignation d'un magistrat civil et doive faire appel à un docteur en droit qui, en l'occurrence, ne peut évidemment se prévaloir de l'indépendance qui appartient aux magistrats de carrière. Aussi est-il conforme à la règle constitutionnelle rappelée ci-dessus de limiter la désignation d'un docteur en droit, non magistrat de carrière, à des cas exceptionnels et lorsqu'aucune autre désignation n'est possible.

La législation d'avant la première guerre mondiale respectait ce prescrit constitutionnel. Ainsi, l'article 51 de la loi du 15 juin 1899 comprenant le titre II du Code de procédure pénale militaire porte que « le membre civil du Conseil de guerre est nommé par le Roi, pour un terme de trois ans, parmi les juges effectifs des tribunaux de première instance ». En vertu de l'article 52, il est remplacé par un autre juge en cas d'empêchement. En pareil cas, ce remplaçant est désigné par le premier président de la Cour d'appel. Pour les conseils de guerre en campagne, il n'a pas toujours été possible de faire appel aux magistrats en question. L'article 62 de la loi du 15 juin 1899 dispose que le commandant du corps d'armée près lequel il est constitué un conseil de guerre en campagne désigne comme membre civil un magistrat civil acceptant l'office ou, à son défaut, un docteur en droit.

A juste titre, les développements de la proposition de loi soulignent qu'il ressort clairement des termes de l'article précité que ce n'est qu'en cas de nécessité qu'un juriste non magistrat de carrière pourra être désigné.

Ce principe a été perdu de vue dans l'arrêté-loi du 29 mai 1944 du Gouvernement de Londres. Ce nouveau texte, remplaçant l'ancien article 62 du Code de procédure pénale militaire, dispose que les juges aux conseils de guerre sont nommés par le Roi, pour un terme qui ne peut excéder 6 mois, parmi les magistrats civils ou les docteurs en droit âgés de 25 ans accomplis. A cause des circonstances de la guerre, le Gouvernement se trouvait placé dans l'impossibilité pratique de faire appel à des magistrats de carrière.

Lorsque la loi du 29 juillet 1953 modifia à nouveau l'article 62 précité, elle omit de l'adapter au principe constitutionnel dont la loi du 15 juin 1899 avait tenu compte.

Paragraaf 3 van het nieuw artikel 62 bepaalt nog steeds dat de aanwijzing van het burgerlijk lid onder de beroepsmagistraten of onder de doctors in de rechten van ten volle 25 jaar zal geschieden. Het mandaat moet nog om de 6 maanden bij koninklijk besluit hernieuwd worden. Daardoor zijn deze doctors in de rechten ten eerste afhankelijk van de uitvoerende macht terwijl zij een rechtersambt bekleden.

Het herstel van het grondwettelijk beginsel is dan ook het doel van het eerste artikel van dit wetsvoorstel, waarin opnieuw de regeling voorkomt, dat een doctor in de rechten, die geen beroepsmagistraat is, slechts bij ontstentenis van laatst vernoemde zal worden aangeduid.

Artikel 1 van het wetsvoorstel heeft ook tot doel een onderscheid in te voeren in de ambtstermijn van de beroepsmagistraat en deze van de uitzonderlijke aanstelling van een niet-magistraat. Op die wijze wordt het exceptioneel en subsidiair karakter van deze laatste aanstelling nog verduidelijkt. Het burgerlijk lid van de krijgsraad wordt door de Koning voor drie jaar benoemd onder de beroepsmagistraten. Voor de niet-magistraten mag de aanwijzing slechts worden gedaan voor een termijn die 6 maanden niet te boven gaat.

Het wetsvoorstel heeft ook nog tot doel de termen te schrappen, die in de vroegere wetsbepaling voorkwamen en die betrekking hadden op de militaire procedure in de kolonie. De woorden « der gerechten van het moederland of van Afrika » vervallen evenals de bewoordingen, waardoor aan de Minister van Koloniën bevoegdheid werd verleend de benoeming voor te dragen van een beroepsmagistraat uit Afrika.

Het wetsvoorstel heeft tenslotte tot doel bij wijze van overgangsmaatregel de toestand te regelen van doctors in de rechten, die als niet-magistraten, gedurende ten minste drie jaar als burgerlijk lid in de krijgsraad te velde fungeerden. Zij zullen dit ambt blijven vervullen en worden voor hun wedde en hun pensioen gelijkgesteld met rechters in de rechtbanken van eerste aanleg, waarvan het rechtsgebied meer dan 500.000 inwoners telt. Deze overgangsmaatregel maakt het voorwerp uit van het artikel 2 van het wetsvoorstel.

Tijdens de bespreking van dit wetsvoorstel in de Commissie voor de Justitie werden door de Ministers verschillende wijzigingen voorgesteld. Wat de titel van het voorstel betreft was de Minister van oordeel, dat deze titel misleidend kan zijn en de indruk verwekken dat het voorstel op vroegere koloniale aangelegenheden van toepassing was, terwijl het hoofdzakelijk object van het legislatief initiatief een grondwettelijk doel nastreeft en slechts bij deze gelegenheid bepaalde wijzigingen van de huidige wet voor militaire procedures in de vroegere kolonie werden geschrapt. De Minister stelt voor aan het wetsvoorstel volgende titel te geven : « wetsvoorstel betreffende de benoeming van het burgerlijk lid van de krijgsraden te velde ».

Door de Minister werd ook nog opgeworpen, dat voor de duidelijkheid in het eerste artikel van het wetsvoorstel de term « te velde » aan het woord « krijgsraad » zou moeten worden toegevoegd.

Le § 3 de l'article 62 ainsi modifié dispose toujours que la désignation du membre civil du Conseil de guerre se fera parmi les magistrats de carrière ou les docteurs en droit âgés de 25 ans accomplis. La nomination doit être renouvelée tous les six mois par arrêté royal. De ce fait, les docteurs en droit dépendent étroitement du pouvoir exécutif alors qu'ils exercent des fonctions judiciaires.

L'article 1er de la proposition de loi, ayant pour but de rétablir le respect du prescrit constitutionnel, prévoit à nouveau qu'un docteur en droit, non magistrat de carrière, ne pourra être désigné comme membre civil d'un Conseil de guerre qu'à défaut d'un magistrat de carrière.

L'article 1er de la proposition de loi établit aussi une distinction entre la durée du terme pour lequel le magistrat de carrière est nommé membre civil d'un conseil de guerre, et celle du terme pendant lequel la désignation exceptionnelle d'un non magistrat doit sortir ses effets. Le texte proposé met donc mieux en lumière le caractère exceptionnel et subsidiaire de la désignation des docteurs en droit. Le membre civil des conseils de guerre est nommé par le Roi pour trois ans, parmi les magistrats de carrière. Les non magistrats ne peuvent être désignés que pour un terme de six mois au plus.

Par ailleurs, la proposition de loi tend à supprimer le passage de l'ancienne disposition légale qui avait trait à la procédure pénale militaire dans la colonie. Les mots « juridictions métropolitaines ou africaines » disparaissent, de même que la disposition accordant au Ministre des Colonies le droit de proposer la nomination d'un magistrat de carrière d'Afrique.

La proposition de loi tend aussi à régler, par mesure transitoire, le sort des docteurs en droit, non magistrats de carrière, qui ont exercé pendant trois ans au moins les fonctions de juge au conseil de guerre. Ils continueront d'exercer ces fonctions et seront assimilés, au point de vue du traitement et de la pension, aux juges des tribunaux de première instance dont le ressort compte plus de 500.000 habitants. Cette mesure transitoire fait l'objet de l'article 2 de la présente proposition.

Au cours de la discussion de la présente proposition de loi en Commission de la Justice, le Ministre a proposé d'y apporter diverses modifications. A son avis, l'intitulé peut prêter à confusion et donner l'impression que la proposition de loi tend à régler les matières relatives à notre ancienne colonie, alors que l'initiative du législateur vise essentiellement à assurer le respect du prescrit constitutionnel, tout en supprimant, par la même occasion, certains passages de la loi actuelle qui renvoient à la procédure pénale militaire applicable précédemment dans la colonie. Dès lors, le Ministre propose d'intituler la proposition de loi de la manière suivante : « Proposition de loi relative à la nomination du membre civil des conseils de guerre en campagne ».

Il fait encore observer que, pour plus de clarté, il y aurait lieu d'ajouter à l'article 1er, après les mots « conseil de guerre », les mots « en campagne ».

De Commissie voor de Justitie sloot zich eenparig aan bij beide voorstellen.

Door een lid werd ook opgeworpen, dat de verwijzingen naar vroegere koloniale procedures niet alleen uit § 3 van artikel 62 van het aangehaald wetboek moeten worden geschrapt, maar dat zij ook moeten verdwijnen uit de tekst van § 4 van hetzelfde artikel. De redactie van het wetsvoorstel zou volgens dit lid kunnen verbeterd worden wanneer het huidig artikel 2, dat de overgangsmaatregelen bepaalt, artikel 3 zou worden en een artikel 2 zou worden ingelast, dat luidt als volgt : « In § 4 van artikel 62 van hetzelfde wetboek worden in het eerste lid, de woorden, « van het moederland of van Afrika », alsook het tweede lid geschrapt ».

De Commissie voor de Justitie stemde ook eenparig in met dit voorstel.

**

Het geamendeerd voorstel van wet alsmede dit verslag zijn met algemeenheid van stemmen aangenomen.

De Verslaggever,
E. VAN BOGAERT.

De Voorzitter,
H. ROLIN.

**

TEKST DOOR DE COMMISSIE AANGENOMEN.

Nieuw opschrift :

Voorstel van wet betreffende de benoeming van het burgerlijk lid van de krijgsraden te velde.

EERSTE ARTIKEL.

Paragraaf 3 van artikel 62 van het Wetboek van Strafrechtspleging voor het leger, zoals dit is gewijzigd bij de wet van 29 juli 1953, wordt vervangen als volgt :

« Het burgerlijk lid van de krijgsraad te velde wordt door de Koning voor drie jaar benoemd onder de beroepsmagistraten of, bij hun ontstentenis, onder de doctors in de rechten van ten volle 25 jaar oud; de laatsbedoelde aanwijzing mag slechts worden gedaan voor een termijn die zes maanden niet te boven gaat.

» Het burgerlijk lid mag plaatsvervangers hebben die onder dezelfde voorwaarden worden benoemd. »

ART. 2.

In paragraaf 4 van artikel 62 van hetzelfde Wetboek worden, in het eerste lid, de woorden « van het moederland of van Afrika », alsook het tweede lid geschrapt.

ART. 3.

(Overgangsmaatregel).

De doctors in de rechten die, op de dag van inwerkingtreding van deze wet, het ambt van rechter in de krijgsraad te velde hebben vervuld gedurende een tijdvak van ten minste drie jaren, blijven met dit ambt bekleed en worden, wat de wedde en het pensioen betreft, gelijkgesteld met de rechters in de rechtbanken van eerste aanleg waarvan het rechtsgebied een bevolking van meer dan 500.000 inwoners telt.

Votre Commission de la Justice a adopté à l'unanimité cette modification.

Un commissaire a fait remarquer que ce n'est pas seulement au § 3 de l'article 62 du code précité qu'il faudrait supprimer les renvois qui sont faits, aux procédures applicables dans notre ancienne colonie, mais aussi au § 4 du même article. D'après lui, le texte proposé pourrait être amélioré en insérant un article 2 nouveau, rédigé comme suit : « Article 2 — Au paragraphe 4 de l'article 62 du même code sont supprimés au premier alinéa les mots « métropolitain ou africain », ainsi que le deuxième alinéa », l'article 2 actuel devenant en conséquence l'article 3.

La Commission de la Justice a également adopté cet amendement à l'unanimité.

**

La proposition de loi ainsi modifiée, de même que le présent rapport, ont été adoptés à l'unanimité.

Le Rapporteur,
E. VAN BOGAERT.

Le Président,
H. ROLIN.

**

TEXTE ADOPTE PAR LA COMMISSION.

Nouvel intitulé :

Proposition de loi relative à la nomination du membre civil des conseils de guerre en campagne.

ARTICLE PREMIER.

Le paragraphe 3 de l'article 62 du Code de procédure pénale militaire, tel qu'il est modifié par la loi du 29 juillet 1953, est remplacé par le texte suivant :

« Le membre civil du conseil de guerre en campagne est nommé par le Roi pour trois ans parmi les magistrats de carrière ou, à leur défaut, parmi les docteurs en droit âgés de 25 ans accomplis, cette dernière désignation ne pouvant être faite que pour un terme qui ne peut excéder 6 mois.

» Le membre civil peut avoir des suppléants nommés dans les mêmes conditions. »

ART. 2.

Au paragraphe 4 de l'article 62 du même Code sont supprimés au premier alinéa les mots « métropolitain ou africain », ainsi que le deuxième alinéa.

ART. 3.

(Mesure transitoire).

Les docteurs en droit qui, au jour de l'entrée en vigueur de la présente loi, auront occupé les fonctions de juge au conseil de guerre en campagne pendant une durée de 3 ans au moins, y sont maintenus et sont assimilés au point de vue du traitement et de la pension aux juges près les tribunaux de première instance dont le ressort comprend une population de plus de 500.000 habitants.